

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä äitiysavustuslaiksi

Eduskunta on 14 päivänä huhtikuuta 1993 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 27 äitiysavustuslaiksi.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 7 päivänä kesäkuuta 1991 valiokuntaan lähettämät ed. Nybyn toivomusaloitteen n:o 1281/1991 vp avustuksen maksamisesta ulkomaisten lasten adoptoimisesta ja ed. Vistbackan ym. toivomusaloitteen n:o 1409/1991 vp ottovanhempien saamisesta äitiysavustuksen piiriin.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Maini Kosonen sosiaali- ja terveysministeriöstä, kehittämispäällikkö Sirpa Taskinen sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta, toimituspäällikkö Erkki Sahlberg kansaneläkelaitoksesta ja sosiaaliasiainpäällikkö Sirkka-Liisa Karhunen Suomen Kunnallisliitosta edustaen myös Suomen Kaupunkiliittoa ja Finlands svenska kommunförbundet.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan nykyinen äitiysavustuslaki korvattavaksi uudella lailla. Hallinnon kehittämiseksi äitiysavustuksen toimeenpanoon liittyvät tehtävät siirretään kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi. Lakiin ehdotetaan myös eräitä lähinnä teknisiä korjauksia. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta.

Toivomusaloitteessa n:o 1281/1991 vp esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin avustuksen maksamiseksi ulkomaisten lasten adoptoimisesta.

Toivomusaloitteessa n:o 1409/1991 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimiin, joilla mahdollistettaisiin adoptiovanhemmille äitiysavustuksen saaminen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa äitiysavustuspakkauksen merkitystä ja sen sisällön kehittämisen tärkeyttä. Kansaneläkelaitoksen

tulee luoda asiantuntijaorganisaatio, jolla varmistetaan äitiysavustuspakkauksen kehittäminen äidin ja lapsen terveyttä ja hyvinvointia mahdollisimman hyvin edistäväksi. Sisällön kehittämisessä on tärkeää myös kiinnittää huomiota tuotteiden korkeatasoisuuteen ja kotimaisuuteen.

Äitiysavustuksiin liittyen on odottaville äideille toimitettu neuvoloiden kautta kirja. Kun tällä on huomattavaakin merkitystä lasta odottaville perheille, on tärkeää varmistaa menettelyn jatkuminen, vaikka kirja ei ole osa äitiysavustusta. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen mahdollisuudet palvella odottavia äitejä tulee järjestää valtion talousarvioon varattavalla riittävällä määrärahalla.

Esityksen mukaan äitiysavustuksen saamiseen edellytetty raskauden kesto lyhenee nykyisestä 180 päivästä 154 päivään. Tämä todennäköisesti lisää äitiysavustukseen oikeutettujen sellaisten naisten määrää, joiden lapsi syntyy kuolleena tai kuolee pian syntymän jälkeen. Tähän ja muihin elämäntilanteen muutoksiin liittyen tulee luoda joustava järjestelmä äidin oikeudesta vaihtaa avustuspakkaus rahana suoritettavaksi etuudeksi ja päinvastoin.

Ulkomailla opiskeleva nainen ja hänen alaikäinen lapsensa, jotka ovat Suomen kansalaisia, ovat äitiysavustukseen oikeutettuja. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että opiskelun on oltava päätoimista ja sen päätyttyä on oltava tarkoitus palata Suomeen.

Valiokunnan saaman tiedon mukaan meneillään on lainsäädännön valmistelu sitä silmällä pitäen, että eläkelainsäädännön, sairausvakuutuslain ja tapaturmavakuutuslain soveltamisala ja yhtenäistetään niissä tapauksissa, joissa henkilö lähetetään työntekijänä ulkomaille. Tähän liittyen tulee pikaisesti selvittää äitiysavustuslain soveltamisala, koska äitiysavustuksen saajat ovat samoja kuin sairausvakuutuslain mukaisen äitiyspäivärahan saajat.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan uuden järjestelmän tavoitteena on hallinnon järjestyksen säilyttäminen. Valiokunta pitää tärkeänä, että seurataan uudistuksen merkitystä erityisesti äitiysavustuksen saajien kannalta, jotta heiltä ei edellytetä tarpeettomia viranomaiskäyntejä. Samalla on kuitenkin kiinnitettävä huomiota myös äitiysavustuksen vaatimaan hallintohenkilökuntaan ja muihin järjestelmän muutoksen aiheuttamiin välillisiin kuluihin.

Lain tavoitteiden selventämiseksi valiokunta ehdottaa 1 §:ää muutettavaksi siten, että siihen otetaan lyhyt luonnehdinta lain tarkoituksesta.

Lakiehdotuksen 9 §:ään valiokunta ehdottaa muutosta, jonka nojalla rahana suoritettavan äitiysavustuksen maksaminen voidaan hoitaa ilman kansaneläkelaitoksen hyväksyntää käteisenä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Äitiysavustuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Äidin ja lapsen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi Suomessa asuvalle naiselle suoritetaan tämän lain mukaisesti valtion varoista äitiysavustus. Lakia ei kuitenkaan sovelleta vieraan valtion lähetystöön, kauppaedustustoon tai konsulinvirastoon kuuluviin henkilöihin palvelusväkineen, jos he ovat ulkomaan kansalaisia.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

2—8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 §

Suoritustapa. Avustuksen menettäminen

Rahana äitiysavustus maksetaan avustukseen oikeutetun henkilön ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen. *Avustukseen oikeutetun pyynnöstä* avustus voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla (*poist.*). (Hallituksen esityksen 1 ja 2 mom.)

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksen 3 ja 4 mom.)

10—23 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 1281 ja 1409/1991 vp hylättäisiin.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Antvuori, Hiltunen, Hurskainen,

Kemppainen, Muttilainen, Nordman, Perho-Santala, Puisto ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsenet Koistinen, Mäkipää (osittain) ja Saari.